

Nýggjársrøða løgmans:

Neyðugt við neyvvari stýring av íløgnum

Varsemi í nýtslu, skynsemi í útbygging og dubbing kunnleikaliga verða høvuðstættirnar í skapan av lívsmøguleikum her á landi

Seinnu árin hava verið stórliga merkt av broytingum í vinnmøguleikum og merkt av teirri óvissu, vit hava verið noydd at liva undir viðvíkjandi hesum broytingum.

Serliga eru tað broytingarnar í fiskimøguleikum, nú sáttmálar um fiskiloyvir, aftan á útflyting fiskimarkanna, skulu endurnýggjast á hvørjum ári, sum skapa óvissu og tørvandi trygd innan okkara høvuðsvinnu og harvið innan alt búskaparligt liv í Føroyum.

Á gáttini til árið 1979 er tann óvissa, sum eg umrøddi á ólavseku viðvíkjandi fiskivinnuni og lívsmøguleikum í føroyska samfelagnum ikki minni, ti í ongum føri er endaliga greitt, hvørjir sáttmálar verða at galda á teim leiðum, ein stórir partur av flota okkara skal royna.

Samráðingar standa fyrri aftur í januar við flestu av teim londum, vit skulu samvinna við. Bert sáttmálan við Sovjet er liðugt at samráðast um, men hevur heldur ikki hann fingið lógtingsins góðkenning, so i veruleikanum eru bert fyrbils fiskiloyvir fyrri januar mánaða 1979 galdandi á øllum leiðum.

Fyrbilsstýri og óvissan

Tá hartil kemur, at sitandi landsstýri, sum skal greiða tær neyðugu samráðingarnar, bert er fyrbilsstýri, so skilst, at óvissan um møguleikar føroyinga til at taka avgerðir fyrri at menna og varðveita framburðin, er enn metis-miklari at liva við enn fyrri ári síðani.

Árið 1978 royndist annars føroyingum hampuligt á ymsan hátt, og menning og framburður vóru eisini eyðsýnilig í øllum liðum samfelagsins, men slíkt metár til framleiðslu, útflutning, fiskimannaintøkur og rentabilitet hjá fiskiflotanum sum árið 1977 royndist, verður ikki árið, sum nú brátt er komið at enda.

Útflutningur okkara togar sambært fyrbilsuppgærd upp ímóti 780 mill. kr., sum er góðar 80 mill. kr. minni enn í 1977, men 150 mill. kr. meira enn í 1976.

Dollarafall og bilig fiskasløg

Orsøkin til fallið í útflutningsvirðinum er ikki, at minni er veitt sum heild, men heldur, at dollara-virðið broyttist so ómetalliga nógv og harafturat, at meira er veitt av biligari fiskasløgum enn árið fyrri.

Samlaða veiðan er 316.000 tons ella um 6000 tons fleiri enn í 1977, og eru vit sostatt triðja árið á rað komin upp um 300.000 tons í heildarviðni, eitt tal vit fyrri fáum árum síðani valla hugsaðu um at rokka.

Undir Føroyum hava vit veitt 99.000 tons (73.000 tons av matfiski og 26.000 tons av svartkjafti). Hetta er ein øking við 14.000 tons í mun til 1977, og tað eru upsi, og svartkjaftur, sum eiga henda vøkstur.

Veiðan undir Føroyum er nú góð 31% av samlaðu veiðuni, meðan hon í fjør var 27,5% og í 1976 19%.

Gongdin seinastu árin, har meira verður veitt á egarni landleið heldur so-

statt fram, og er bert eftir 2 árum hend ein øking við meira enn 20.000 tons av matfiski, sum eru avreidd til føroysk flakavirki.

Nevndi í fjør, at tiltøk, sum framdu upsaveiðuna og avmarkaðu toska- og hýsuveiðuna, skuldu fremjast. Roynst hevur verið at stuðla til økta upsaveiðu við munandi studningi til fiskaprisin, og nú 16.000 tons eru veidd av upsa kann sigast, at nakað er rokkið á vegis her, men tað ber til at ganga munandi longur á hesi leið, ti teir ónýttu møguleikarnir í upsa-, longu-, blálongu-, brösmu-, kongafiska- og langasporlsstovnunum eru enn stórir.

Minni av toska og hýsu — meira av øðrum

Í fiskirættindabýtinum, sum nú støðugt skal fremjast, hava hesir stovnar stóran týðning og afturat teimum serliga serliga svartkjaftastovnurin.

Búskaparliga økið okkara sum heild gav í 1978 frá sær 303.000 tons av fiski, harav 196.000 tons var svartkjaftur.

Tað gleðiliga hendi í ár, at tað fyrri fyrstu ferð í

fleiri ár eydnaðist at halda veiðuni eftir toska og hýsu innan fyrri teir karmar, sum fiskifrøðingar hava mælt til í ti sokallaða TAC 'num ella hægst loyvdu veiðuni. Samlaða veiðan av toska og hýsu var hjá øllum tjóðum 50.000 tons, sum er niðanfyrri loyvda markið í 1978.

Tiverri er kanska ein orsøkin til hetta, ringa veðrið í heyst, sum hevur tarnað vanliga linuróðrinum nakað.

Økið, har føroyingar í ár hava veitt meira enn í fjør, er umframt Føroyaleiðirnar, Íslandsleiðirnar, Norskt-Sovjettiskt øki og við Canada og á Flemish Cap, og er tað serliga lodnuveiðan, sum er økt.

Í Grønlandi, við Rokkin og í EEC-øki annars, er harafturimóti munandi minni veitt, og hendan gongd verður, sum útlitið er í lotuni, helst at halda fram.

Neyv stýring av íløgum

Men sum ofta fyrr er víst á, so skuldi við neyvvari stýring av íløgnum til teir givnu kvotamøguleikarnar og við íløgum í øktar viðgerðarmøguleikar hjá virkjunum á landi verið móguligt framhaldandi at tryggja tað til samfelags-

Atli Dam, lögmaður: — Vónandi eydnast tað skjótt at fáa eina nóg sterka politiska leiðslu

raksturin neyðuga framleiðsluvirði.

Hóast minni útflutningur í 1978 tykist innflutningurin ikki at minka, men heldur at vaksa. Føroyar koma tí í 1978 at hava eitt rættuliga stórt gjalds-javnahall. Við øllum fyri- varni kann metast, at hetta verður millum 70 og 110 mill. kr.

Aðrástæði hava seinastu árin kenst verulig kreppur við vaksandi arbeiðsloysi og versnandi rentabilitetsviðurskiftum í framleiðsluvinnu, men í Føroyum hava viðurskiftini verið merkt av ógvuliga stórum økonomiskum virksemi (aktiviteti).

Íløgurnar í skip, idnaðariløgur og íløgur í vinnulívsbygging á landi (handilsbyggingar) hava verið óvurstórar, serliga árin 1976—78.

Í ár eru komin til landið 20 nýggj skip fyrri 90 mill. kr. og í fjør 30 skip fyrri 150 mill. kr. Handilsbyggingar- og idnaðarbyggingar umboðaðu í 1977 150 mill. kr., og upphæddirnar í ár eru ivaleyst eisini risastórar.

Skuldin

4-500 mill. kr.

Tann innflutningur, sum hevur staðist av hesum, tyngir føroyska gjalds-javnann munandi, ti íløgurnar eru fyrri ein part figgjarar við útlendskari lán-tøku. Tá harafturat býts-lutfallið í úttanlands handli okkara framvegis er so nógv verri enn t.d. í 1973, má hetta merkja, at

Føroyar hava økt úttanlandaskuldina seinnu árin. Roknað er við, at henda øking síðan 1970 liggur um 160—180 mill. kr., og at samlaða skuldiin í dag er um 4—500 mill. kr.

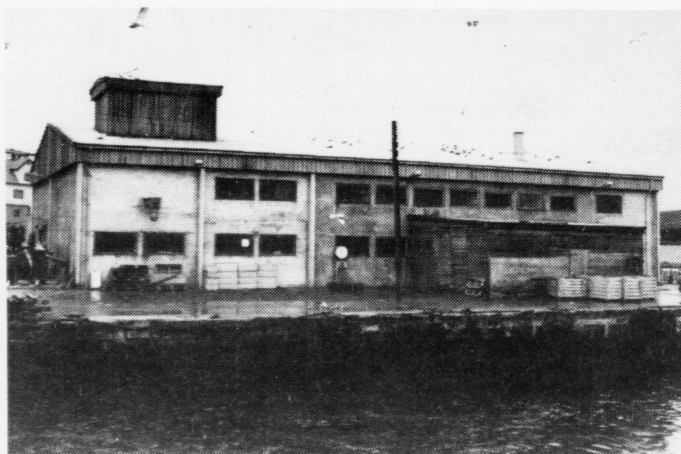
Tað var við oljukurppuni í 1974, tá innflutnings-prisirnar hækkaðu, og útflutningsprisirnir lækkaðu, at býtslutfallið versnaði so nógv og harvið møguleikarnir fyrri at upphalda einum gjalds-javnayvirkoti minkaðu so munandi.

Í 1977, sum vinnuliga sæð var eitt metár, batnaði býtslutfallið nakað, men mót endanum av 1977 og beinanvegin í 1978 avlagaðust hesi viðurskifti aftur, ti dolla-virðið fór í botn og skapti eitt nervalandi prisfall á øllum útflutningsvørur; hetta saman við versnandi veiðumøguleikum á fjarleiðum hvat dýrari fiskasløgum viðvíkur ger, at rentabiliteturin hjá vinnuni í 1978 kemur at sýna afturgongd.

Trýstið á ráfiskagrunnin, sum hevur roynt at laga upp í tíðini fyrri at bota um tapið hjá vinnuni og fyrri at halda útróðrar- og fiskimannaintøkum uppi, sýnir hetta betri enn annað.

Lønarvøkstur

Við teirri útjavnung, sum fer fram yvir skatta- og studningsskipanirnar, og við teirri búskaparligu stabilisering, sum ríkis-veitingarnar uppá útvíð

Flakavirkini mugu útbyggjast til at kunna taka ímóti 120.000 tons av fiski. Henda myndin er frá flakavirkinum í Skopun